

ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЯ ЯК НОВА ТЕНДЕНЦІЯ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Міхненко Г.Е.

Національний технічний університет України «КПІ»

Всі напрями інженерної діяльності характеризуються інтелектуальними складовими. При цьому кожне нове покоління інженерів стикається з більш складними аспектами інтелектуальної діяльності. Спостерігається тенденція скорочення числа інженерів-експлуатаційників та зростання числа інженерів-конструкторів та проєктувальників. У результаті вибуху інформаційних технологій різноманіття технологій стає таким, що його просто неможливо пізнати, головним стає оволодіння технологічними принципами, використання яких разом із власною уявою забезпечує як швидке освоєння, так і створення нових технологій.

До кінця ХХ століття вважали, що роль інженера полягає в обслуговуванні потреб підприємства, забезпеченні умов науково-технічного прогресу. У наш же час постійно зростає значення інженера як представників суспільства, що забезпечують не тільки технічний, але й соціальний прогрес. Г. Єгорова зазначає, що інженерна освіта найбільш гармонійно формує інтелектуальну особистість, що забезпечує прогрес суспільства [2, 36].

Вимоги до спеціаліста ХХІ століття показують, що він повинен володіти високим рівнем інтелектуальної, фундаментальної, спеціальної, практичної підготовки, яку можна отримати за спеціально організованого процесу навчання. Інтелектуальна підготовка лежить в основі особистісного та професійного потенціалу та є одним з критеріїв визначення цінності випускника на ринку інтелектуальної праці. При цьому надзвичайно важливою є інтеграція загальних природничих дисциплін у гуманітарну освіту та циклу гуманітарних дисциплін – у технічну освіту.

Говорячи про необхідність формування інноваційного середовища та формування складного, глобального мислення людини, В. Кремінський зазначає, що діяльність у контексті виникнення інформаційно-комунікативного способу розвитку є все більш сфокусованою на роботі з інформацією і знаннями та має нелінійний, інноваційний характер: «Інформація і знання, проходячи мережами міжособистісної комунікації, знаходять істотно нову якість, пов'язану із суб'єктивними переживаннями, різного роду рефлексією – інтелектуальною, емоційною, психологічною. Ця якість вимагає не просто нової людини, а такої, що мислить по-новому, інноваційно. Це означає нову якість мислення, здатну відкрити складний, непередбачуваний світ» [3,7].

Гадаємо, вирішення цієї проблеми можливе лише за умов зміни стратегії освіти, зокрема вищої технічної, важливими тенденціями якої мають стати гуманізація та інтелектуалізація освіти – посилення уваги до особистості кожного студента, врахування його психологічних особливостей, установка на формування спеціаліста з інтелектуально важливими якостями.

Феномен «інтелектуалізації» розглядають у різних аспектах. Ю. Єфимова, А. Субетто, Є. Шиянова розкривають інтелектуалізацію освіти в XXI столітті як довгостроковий імператив на все XXI століття, як нову парадигму освіти, що основана на фундаменталізації, універсалізації, ноосферізації, гуманізації, креатизації, інформатизації [2]. Н. Гончарук [1] пов'язує аспекти інтелектуалізації професійної освіти з моделюванням інтелектуально-розвивального навчання у технічному університеті. Г. Єгорова [2] під інтелектуалізацією розуміє цілеспрямований, систематичний процес, який орієнтований на формування інтелектуальної культури особистості та призводить до значної зміни людини, суспільства, соціуму. Реалізацію принципу інтелектуалізації науковець пов'язує з такими параметрами дидактичного процесу, як інтелектуалізація форм, засобів, методів, змісту, що забезпечують систему компонентів інтелектуальної культури: інтелектуальна мобільність, інтелектуальна компетентність, інтелектуальна активність, інтелектуальна відповідальність, інтелектуальна ініціатива.

Найважливішою якістю в сучасному суспільстві знань постає здатність вчитися тому, як навчатися («to learn how to learn»). Саме тому, на нашу думку, головне призначення освітньої реформи в Україні має полягати у цивілізаційно-інтелектуальній трансформації вищої освіти.

Е. Лузік [4] розглядає пізнавальну діяльність студента як природно відкриту, конкретну, динамічно складну, соціально-діяльнісну систему та пропонує наступні принципи управління навчальним процесом у вищому навчальному закладі: 1) принцип подолання лінійного мислення (передбачає формування імовірнісного мислення зі збалансованим поєднанням логічного й інтуїтивного у прийнятті рішень); 2) принцип додатковості, який полягає в тому, що знання завжди вимагає доповнення: проблемне викладення навчального матеріалу з демонстрацією різних точок зору; відсутність абсолютизації будь-яких сторін явища; 3) принцип відкритості систем, процесів, ситуацій, що проектуються.

Виконання зазначених принципів дозволить не тільки удосконалити механізм проектування цілісного процесу готовності студентів до самостійної пізнавальної діяльності, а й сприятиме формування цілого ряду інтелектуальних якостей майбутніх інженерів.

Література:

1. Гончарук Н. П. Интеллектуализация профессионального образования в техническом вузе: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.08 [Електронний ресурс] /Н. П. Гончарук. – Казань, 2004. – Режим доступа: <http://nauka-pedagogika.com/pedagogika-13-00-08/dissertaciya-intellektualizatsiya-professionalnogo-obrazovaniya-v-tehnicheskom-vuze#ixzz2H7ILB3N4>
2. Егорова Г. И. Интеллектуализация профессиональной подготовки специалиста технического вуза: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.08 [Електронний ресурс] /Г. И. Егорова. – Санкт-Петербург, 2005. – Режим доступа: www.dissercat.com/content/intellektualizatsiya-professionalnoi-podgotovki-spetsialista-tekhnicheskogo-vuza
3. Кремень В. Г. Проект сучасної освіти: інноваційна людина / В. Г. Кремень //

Рідна школа. – 2013. – № 8-9. – С. 4-8.

4. Лузік Е. В. Результативний підхід до організації освітньої діяльності як основа ефективності професійної підготовки у ВНЗ /Е. В. Лузік //Вища освіта України. – №1. – дод.1. – 2012. – Тематичний випуск «Інтеграція вищої школи України до європейського та світового освітнього простору». – С.328-337.